

XIX century, when activated process of Russification, the university management is equally encourages students to explore the issue with both the Russian and world history.

Analysis Medal work performed for the contest on the proposed historical-philological faculty threads enables argued that in its scientific level they yield Medal works of students of the University of St. Vladimir. After all, unlike the University of Tartu, the walls of the Kiev higher education institution formed scientific schools V. Antonovich, M. Dovnar-Zapolskiy, V. Peretz, whose representatives still a student has achieved significant scientific results, namely M. Dashkevich, P. Golubovsky, V. Danylevych, A. Hrushevsky, M. Hrushevsky, E. Stashevsky, B. Kurtz, P. Smirnov, V. Bazylevych, A. Hnyevushev, V. Favorsky.

Key words: University of Tartu, history, work medal, contest.

До редакції надійшла 23.12.2016.

УДК 94(71):323.15

© Ольга Шалига
(Київ)

ПОЛІТИКА КАНАДИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНИХ ПРАВ ЕТНІЧНИХ МЕНШИН ТА УКРАЇНСЬКА ДІАСПОРА

У статті основний наголос зроблено на розгляді впровадження канадським урядом політики багатокультурності та відході від двокультурності й акцентується увага на тому внеску, що зробили канадські українці для становлення вищезазначеного політичного курсу, котрий був спрямований на інтеграцію національних меншин Канади. Канадська культурна політика мультикультуралізму, яка стала вводиться з 1970-х рр. у цій державі базується на повазі, гідності і цінності кожної культури, на відмові від спроб встановлення будь-яких форм нерівності. Завдяки цій політиці українці отримали можливість рівного розвитку своїх духовних надбань без утисків, було збережено українську самобутність й самодостатність, не була забута Україна.

Стаття висвітлює послідовний процес втілення у життя ідеї створення багатокультурного суспільства. Спершу було створено Королівську комісію з питань двомовності та двокультурності, що мала вирішити питання між англоканадцями та франкоканадцями. У її роботі брав участь канадський українець Ярослав Рудницький з допомогою котрого українська меншина змогла заявити про себе, звернувши увагу уряду на те, що, окрім проблеми між англофонами й франко фонами, існують інші етнічні угруповання на теренах Канади, які хочуть безперешкодно розвивати та примножувати свої культурні традиції. Також окремої уваги заслуговують домагання іншого канадського українця – Павла Юзика, котрий зміг створити сприятливий ґрунт, на який успішно лягли ідеї впровадження мультикультурної політики в канадській державі.

Ключові слова: політика мультикультуралізму, діаспора, канадські українці, Комісія з питань двомовності та двокультурності.

Канадська нація – це етнічно складне утворення. Канада утворилась внаслідок злиття корінних народів і двох європейських націй – французів та англійців. Її населення продовжує зростати в міру прибуття наступних хвиль іммігрантів з усього світу, які шукають кращого життя. Таким чином на сьогоднішній день у Канаді виділяється чотири групи населення: дві національні державоутворюючі групи – англоканадці та франкоканадці; корінне населення та імміграційні національні меншини. Відомості з приводу багатокультурності Канади та української діаспори у Канаді розглядалися у статтях В. Богатирець [2], Р. Сіромського [8], Ю.Тищенко [10], Н. Че-

редник та Ю. Чередник [11]. Метою статті є аналіз та дослідження канадської політики стосовно національних меншин та значимість канадських українців у її становленні.

Величезну роль у творенні Канади, якою ми її сьогодні бачимо, відіграли кілька поколінь канадських політиків, які не втомлювалися шукати компроміси та спільні рішення, уміли поступатися і жертвувати власними інтересами й амбіціями заради збереження і творення єдиного спільного дому під назвою Канада. У суперечку між «британцями» та «французами», якою має бути держава Канада, втрутилася третя сила – вихідці з країн переважно Центральної та Східної Європи,

найчисленнішими та найбільш згуртованими з яких на той час були – українці.

В 1971 р. Канада стала першою державою у світі, яка прийняла політику багатокультурності [9]. Проте прийняттю цієї політики передувала тривала боротьба. Спочатку була утворена комісія з питань Двомовності та Двокультурності в Канаді (вирішення питань англійських та французьких суперечностей). Але згодом члени комісії поступово усвідомили, що без урахування точки зору інших етнічних груп, які також творили канадську націю, неможливо досягти компромісу і зберегти державу.

Термін «мультикультуралізм» почав використовуватись у політичному, суспільному та науковому дискурсі Канади у 1960-ті рр., під час пошуку шляхів, механізмів та методів оптимізації державного управління багатокультурною країною. Вирішення цих завдань відбувалось на тлі зростання сепаратистських настроїв у франкомовній провінції Квебек, які стимулювалися монокультурним дисбалансом, не належним урахуванням прав франкомовної меншини в країні [11]. Власне, політичні реалії Канади кінця 1960-х – початку 1970-х рр. вплинули на розробку теоретичних засад багатокультурності та застосування їх у багатоетнічній канадській дійсності. У 1963 р. створено Королівську комісію з питань двомовності та двокультурності. Вона зосередила діяльність на вивченні рівня двомовності у федеральній адміністрації, ролі громадських та приватних організацій у намаганні поліпшити міжкультурні відносини. Співголовами Королівської комісії стали Анрі Лорендо (франкоканадець) та Девідсон Дантон (англоканадець). Комісія складалась з десяти обраних комісарів – по чотири англо- і франкоканадці, та двох представників інших етногруп – польської та української. У липні 1963 р. Я. Рудницький (український славіст, мовознавець, науковий і громадський діяч) отримав особисте запрошення від прем'єр-міністра Канади Лестера Пірсона репрезентувати інтереси української громади Канади в «комісії Лорендо-Дантона» [8, с. 286].

Термін «багатокультурність» вказує на те, що національне суспільство, спочатку як гомогенне, зазнало якісних змін, і внаслідок імміграції в його структурі з'явилися нові етнічні меншини, внаслідок чого зародилися різні форми культурного плюралізму [2, с. 145]. Акт Канади про багатокультурність сприяє повній та рівноправній участі народів будь-якого походження в канадському суспільстві,

а також інтеграції осіб і громад різного походження [13]. Канада визнає та високо цінує своє багате етнічне та расове різноманіття: понад 200 етнічних груп проживають в Канаді; понад 40 культур представлені в канадській національній пресі; імміграція дає понад 50 відсотків приросту населення Канади [9].

Політика мультикультуралізму є однією зі складових формування та розвитку державної політики ідентичності в Канаді. Багатокультурність виступає втіленням ідеї соціальної інтеграції держави, центральним завданням якої є розв'язання проблем, на кшталт розвитку культурних систем. Визнання багатокультурності та етнічної багатоманітності були визнані у ХХ ст. загальною цінністю суспільства на противагу запровадженню асиміляційної політики стосовно етнічних груп. Канадська модель мультикультуралізму передбачає механізми співпраці уряду, регіональної влади та неурядових організацій етнічних спільнот, які спрямовані на підтримку культур, що є складовими загальної канадської культури, якісно фундують спільну канадську ідентичність, яка стає своєрідною «візитівкою» цієї країни у глобалізованому світі [10, с. 53].

Участь у Комісії з питань двомовності та двокультурності давала Я. Рудницькому можливість заглибитися в етнополітичні проблеми країни, передусім стосовно англо-французького антагонізму. Саме за час діяльності цієї комісії, на думку Івана Теслі (український географ, педагог, емігрував до Канади у 1948 р.), та Павла Юзика (канадський сенатор українського походження, професор та автор книг, відомий діяч у канадській політиці та україноканадській громаді), українці сповна змогли виявити свої домагання як окрема національна спільнота [8, с. 288]. Потрібно констатувати той факт, що Я. Рудницький з повагою ставився до прагнень франкоканадців зберегти власне національне «Я».

Учений обстоював ідею багатомовної і багатокультурної Канади та звертав увагу на те, що пропаговану в канадському суспільстві двомовність не слід розуміти виключно як англо-французьку, бо є регіони, де позиції французької мови слабкі – Захід Канади. Згідно перепису населення 1961 р. українці (473 337 осіб) за своєю чисельністю поступалися, окрім зрозуміло англо- (7 996 669 ос.) і франкоканадцям (5 540 346 ос.), лише німцям (1 049 599 ос.) [8, с. 288]. Українці зосереджувались здебільшого у Степових провінціях: Альберті (105 923 ос.; 7,95%), Манітобі (105 372 ос.; 11,43%) і Саскачевані (78 851 ос.;

8,52%). Українська мова мала там найміцніші позиції, оскільки дві третини усіх канадських українців, що визнавали українську рідною мовою, проживали саме у Преріях. Тому найкращим виходом із ситуації, на думку Я. Рудницького, мала бути багатомовна й багатокультурна Канада з двома офіційними та багатьма регіональними мовами (т.зв. «ономастичний білінгвізм») [8, с. 288].

Важливо відмітити той факт, що українці вже мали можливість «відчути» українсько-англійську двомовність. Мова йде про двомовні школи, які за законом 1897 р. мали право створювати етнічні меншини. Імігранти з України намагалися в кожному своєму осередку відкрити школу, де б їхні діти могли вивчати рідну мову, історію України, прилучатись до української культури. Найдавніший шкільний осередок – «Галичина» у Манітобі – почав діяти ще в 1899 р. [4, с. 52]. Перша приватна щоденна школа в 1905 р. розпочала навчання дітей у Бівер Лейку (неподалік від Монреаля). Того ж року зусиллями церкви у Вінніпезі була відкрита «Рідна школа», в якій навчалось 50 дітей. Водночас тут діяла вечірня школа, розрахована ще на 50 дітей. 1906 р. у ній налічувалось понад 160 осіб [4, с. 52]. Подібні школи відкривались в Торонто, Едмонтоні, Йорктауні та інших місцевостях, де жили українці.

Необхідною умовою в розбудові шкільництва була підготовка двомовних учителів. Це була значна проблема для української імміграції в кінці XIX – на початку XX ст. У 1905 р. через відсутність учителів 100 шкільних будинків були порожніми. Двомовних шкіл у цей період діяло 40. У зв'язку з цим, 1905 р. у Вінніпезі відкрили спеціальну школу (українці називали її учительським семінаром, англійською звучить як Ruthenian Training School) для підготовки двомовних учителів з україномовного середовища. Фінансові витрати по її утриманню взяв на себе манітобський уряд. У коледжі Манітоби, за фінансової підтримки української церкви, відкрилися курси для підготовки двомовних учителів, які вів професор М. Щербінін. Відкрилися учительські семінарії в Калгарі (1905 р.), Камрозі (1912 р.), Едмонтоні (1914 р.). Остання була включена до складу Альбертського університету [4, с. 54].

З 1911 р. противники закону про двомовне навчання (1897 р.) розпочали активну кампанію за припинення його дії. 30 січня 1916 р. у Вінніпезі прийняли Резолюцію про заборону двомовної системи навчання в провінції. Незабаром подібне рішення прийняли в Манітобі,

де налічувалось 1450 публічних шкіл, з них 1/5 – двомовні (українські, польські, німецькі та інші). Тобто, 290 двомовних державних шкіл в Манітобі були закриті [4, с. 55].

Згідно з даними канадського перепису 1961 р., трьома найпоширенішими мовами в межах основних мовних груп є в германській мовній групі – англійська (10 660 534 ос., що вважають її рідною проти 947 356 ос., котрі спілкуються іншими мовами германської групи); в романській групі – французька (5 123 151 ос. проти 404 791 представників інших романських мов); у слов'янській групі – українська (361 496 ос. проти 305 038 носіїв інших слов'янських мов) [4, с. 55]. Отже, напрошувався очевидний висновок, що поряд із англійською та французькою, українська мова мала достатню кількість підстав претендувати на особливий статус.

Як логічне продовження існування Канади можна вважати промову «Канада: багатокультурна нація» П. Юзика, виголошена 3 березня 1964 р., суть якої полягала в тому, що держава в етнічному розумінні складається не лише з англо- і франкофонів, але й з «третього компоненту» [15]. Також у цій промові сенатор П. Юзик подякував сенатору Конноллі, голові внутрішнього економічного й континентового комітету, за підтримку його бажання мати тримовну секретарку, що вела б його кореспонденцію українською, англійською і французькою мовами. Цим «третьим компонентом» («третьою силою») є аллофони – канадці не англосаксонського й не французького походження, чії позиції особливо міцні в західних провінціях, де українці, поляки, німці та інші імігранти складають значну частину населення. «Третій компонент» у Канаді станом на 1961 р. становив 26%, що лише на 4% менше від загальної кількості франкоканадців у державі (англоканадці склали на той час 44%). Щобільше, у Саскачевані він склав 53%, Альберті 49%, Манітобі 48% і тенденція до його кількісного зростання була відчутною, тоді як кількість англоканадців постійно зменшувалася, а чисельність франкоканадців не зазнавала серйозних змін [15, р. 28]. Таким чином, «третій компонент», за сміливим твердженням П. Юзика, претендувати на отримання статусу окремої нації, поряд із двома існуючими [15, р. 34]. Можна з впевністю ствердити наступну тезу: промова стала наріжним каменем формування політики багатокультурності у Канаді. У цій промові він також наголосив: «Індіанці та ескімоси

жили разом з нами на протязі нашої історії; британська група є багатокультурною – англійці, шотландці, ірландці, валлійці; і з формуванням інших етнічних груп, які зараз становлять майже третину населення, Канада фактично стала багатокультурною... Дотримуючись ідеалів демократії та духу Конфедерації, Канада повинна прийняти та гарантувати принципи партнерства всім народам, які зробили внесок в її розвиток та прогрес» [15, р. 36]. У «прикладній» політиці багатокультурності сенатор відіграв важливу, можна сказати, історичну роль на цьому етапі канадської історії, на переході від «народу з двома націями – французькою й англійською – та тубільним населенням» до поліетнічного, багатокультурного суспільства.

Досвід П. Юзика, який він здобув як вчений, вивчаючи історію розвитку української громади в Канаді, українців в Україні, історію Європи допомогли йому сформулювати головні тези історичної промови перед Сенатом Канади, що поклала початок обговоренню права рівної участі всіх канадців, незалежно від їх походження, у творенні своєї держави, у гарантуванні їх вільного і рівноправного розвитку без приниження, упослідження і дискримінації. Саме ця дискусія стала згодом основою для рішення комісії про Двомовність та Багатокультурність Канади.

У звіті Королівської комісії з питань двомовності і двокультурності, основна увага сконцентрувалась навколо франкоканадської проблеми. «Канада переживає найбільшу кризу з часу утворення федерації, яка не є традиційним конфліктом між більшістю і меншістю, а швидше конфліктом між двома більшістями – більшістю в Канаді і більшістю в Квебеку» (§134) [14, р. 38]. Зібраний «комісією Лорендо-Дантона» матеріал засвідчив, що франкоканадці не займають відповідальних посад у федеральних інституціях, мають гірші освітні можливості, знайти роботу їм важче, ніж англофонам і французька мова не належно захищена законодавством. Тож, комісія рекомендувала федеральному уряду виправити ці недоліки, дотримуючись принципу «рівності двох головних мов і культур» (§5) [14, р. 23]. У редакторській замітці канадського україномовного часопису «Нові дні» з цього приводу обурливо зазначалося: «Виходить так, що всі інші етнічні групи мали б стати лише погноєм для розквіту цих двох груп (англо- та франкоканадської)» [8, с. 289].

Важливою складовою національної самобутності та історичної пам'яті можна вважати

збереження топонімів-українізмів у Канаді. Звісно, найбільше їх зафіксовано у західній частині країни, проте зустрічаємо «українізми» і на сході – в Квебеку, де відсоток українців не такий вже й значний. Зокрема, у Монреалі є «бульвар Шевченка», «парк Івана Франка», «перехрестя Корчака» тощо. У 1980 р. «Кемпбел парк» у цьому місті перейменували на «парк Україна», після чого мер Монреалю Жан Драпо назвав такий крок «прецедентом вартим наслідування» [8, с. 289].

Нова хвиля уваги до збереження національної ідентичності в українських колах Канади піднялась після того, як у липні 1969 р. федеральний парламент ухвалив закон, що проголошував французьку мову офіційною в країні і прирівнював її статус до того, який мала англійська мова. Як і слід було очікувати, українська громада негативно поставилась до подібного кроку. Частина українців обурювалась і запитувала: «Чому нас змушують розмовляти французькою мовою?». Левко Коссар (громадський діяч), виступаючи 5 грудня 1970 р. з доповіддю на симпозіумі Комітету українців Канади (КУК), запропонував використати заради збереження національної ідентичності досвід франкофонів: «На мою скромну думку, як зацікавленого спостерігача багатьох канадських культурних процесів, нам українським канадцям, треба взяти у фокус культурні намагання франкоканадців... Це і є приклад для наслідування, якщо українська чи інша культура мала б залишатися істотною частиною канадської цілісності» [6, с. 113].

Весною 1971 р., коли завершила свою роботу Королівська комісія з питань двомовності і двокультурності, прем'єр-міністр держави П'єр Трюдо оголосив про початок проведення «політики багатокультурності». Прагматичний крок тодішнього ліберального уряду П. Трюдо був доволі далекоглядним, і, власне, він став однією із ключових реалій, сприяючи налагодженню міжетнічних стосунків. У жовтні 1971 р. федеральний уряд оприлюднив офіційну заяву щодо запровадження мультикультуралізму як однієї з цілей публічної політики, яка мала враховувати широкий контекст канадської багатокультурності. Акцентувалася увага на збереженні та розвитку культурної спадщини меншин, застосуванні з боку уряду заходів щодо покращення міжгрупових відносин, протидія расизму та дискримінації, підтримка рівних можливостей. Фактичним кредо такої політики стало «Одна нація, дві мови, багато народів та культур» [10, с. 57]. У 1972 р. за-

сновано Міністерство з мультикультуралізму. Міністерство контролювало виконання ініціатив уряду, що належать до сфери багатокультурності. Приблизно 200 млн доларів виділено для реалізації політики мультикультуралізму, спеціальних ініціатив щодо мовної та культурної підтримки етнічних меншин. Основний пріоритет та політичний наголос робився на захисті прав людини, запобіганні расовій дискримінації, оптимізації імміграційної політики, сприянні інтеграції цих груп до суспільного контексту, на підтримку культурної різноманітності. У цілому, урядові програми мали усунути перешкоди для соціальної адаптації національних меншин. Пріоритетом було досягнення реальної, а не декларативної рівності, усунення дискримінаційних бар'єрів для меншин.

У 1988 р. канадський федеральний парламент ухвалив Закон «Про канадську багатокультурність». Преамбула до Акту «Про багатокультурність» переконливо свідчить, що він охоплює широкий спектр громадянських, політичних, соціальних та мовних прав, які закріплені Конституцією Канади. Крім того, та ж Преамбула посиляє нас до 27 Розділу Канадської Хартії прав та свобод [12], у якому зазначено те, що багатокультурна спадщина канадців є предметом розгляду та аналізу декількох розділів Хартії. У зазначеному законодавчому документі збереження багатокультурності визначено як пріоритет діяльності уряду. Йдеться про зобов'язання з боку держави «визнати й поширювати розуміння того, що багатокультурність відбиває культурне та расове розмаїття канадського суспільства; визнає за всіма членами суспільства свободу зберігати, збагачувати та поділяти з іншими свою культурну спадщину». Уряд має обстоювати і враховувати «у своїй діяльності багатокультурний характер Канади, ...оберігати й підтримувати використання в суспільстві інших мов, крім (офіційних) англійської та французької, водночас зміцнюючи статус і використання офіційних мов Канади». Федеральні органи влади мають «взагалі провадити свою діяльність з усвідомленням і врахуванням багатокультурності Канади» [13].

Окрім Закону «Про багатокультурність» існує досить багатоманітне державне законодавство щодо меншин. У Конституції Канади визначено фундаментальні права і свободи, що включають свободу вибору релігії, зібрань, слова, асоціацій, думки. Зафіксовано право рівності, гарантії недискримінації на підставі етнічного походження, раси, релігії, статі, віку,

фізичних вад. Англійську та французьку визначено офіційними мовами країни, гарантоване їх застосування у державних організаціях. Водночас Конституція Канади гарантує право меншин навчатися рідною мовою, визначає право кожного, передусім, вивчати рідну мову. Конституція проголошує Канаду суспільством, що захищає свою багатокультурну спадщину [5, с. 312–323].

Варто згадати також, що вперше ідея багатокультурної Канади була висунута КУКом ще у 1962 р., а Я. Рудницький доклав чи не найбільше зусиль до опрацювання її засад. Політика багатокультурності декларувала підтримку всіх культур, а не лише англо- чи франкокандської, допомогу у подоланні бар'єрів у процесі повноцінного входження у канадське суспільство, стимулювання творчої взаємодії і обміну між усіма культурними групами Канади в інтересах національної єдності. Іммігрантам мала надаватись допомога у вивченні хоча б однієї з офіційних мов.

У 1973 р. Я. Рудницький став керівником докторської дисертації «Етнічні меншини та нова Конституція Канади» Сергія Радчука, котрий рік по тому очолив КУК. С. Радчук у своїх спогадах відзначав: «Це був дуже цікавий та пізнавальний процес. Прем'єри провінцій усе ще продовжували обговорювати конституційну угоду, і я мав твердий намір у перспективі представити третій етнічний елемент канадського населення (третю силу) та його правовий захист у рамках запропонованої нової конституції Канади» [7, с. 46]. 27 стаття («Багатокультурна спадщина») Конституційного Акта 1982 р. юридично закріпила багатокультурний статус Канади як держави [5, с. 326]. У 1997 р. комісія ЮНЕСКО з культури та розвитку підтримала канадський приклад мультикультуралізму та зазначила, що його слід наслідувати іншим країнам.

Незважаючи на критику політики багатокультурності опонентами, її дослідники зазначають, що вона відіграла «важливу роль у формуванні сучасного мирного суспільства», принаймні, на думку прихильників офіційного мультикультуралізму, в країні було створено «не суспільство національних гетто, а суспільство рівної участі» [1, с. 230]. Канада є прикладом справедливості та толерантності по відношенню до етнічних відмінностей, ця країна прагне до сприйняття її Європою, вона прогресивна, соціально спрямована країна.

Слід зазначити, що українська спільнота Канади зробила вагомий внесок у культурно-історичне та суспільно-політичне життя

країни. Українські канадці, які за даними перепису 2001 р., є за чисельністю 9-ою етнічною групою в державі, посідають чільне місце у розробці та поширенні ідей та стратегій. Дуже показовим є той факт, що українська етнічна група протягом свого перебування на канадській землі зорганізувалася як невід'ємна складова частина поліетнічного організму. Вона досягла високого рівня акультурації та адаптації у канадське суспільство шляхом своєї суспільно-політичної та соціально-економічної інтеграції [3, с. 60]. Вшановуючи пам'ять П. Юзика, Уряд Канади з ініціативи Джасона Кенні – міністра з багатокультурності Федерального Уряду Канади, заснував у листопаді 2008 р. Премію з багатокультурності, якою щороку відзначають її найуспішніших поширювачів та пропагандистів.

Отже, канадське суспільство розуміє суть етнічної багатоманітності своєї країни. Вирішення культурних та мовних питань не зводиться лише до стабілізації взаємин між франкофонами та англофонами. Канадці чітко усвідомлюють роль багатокультурності у процесі культурної інтеграції. Багатокультурність є фундаментальною та однією з основних переваг Канадської держави і такою, якою канадці дійсно пишаються. Завдяки проведенню політики мультикультуралізму українці мають змогу розвивати свою культуру та мову, не асимілюватись, і залишатись самодостатньою етнічною одиницею в умовах проживання в іноземній державі. Впровадження та підтримка такої політики допомагає українцям

відчувати себе частиною «культурної мозаїки» Канади, допомагає не розчинятись у багатоманітності культурної та мовної площини, адже українці завдяки своїй стійкості та наполегливості не лише не стали «сірою масою» на тлі культурних надбань інших народів, що проживають у цій країні, а й розвивали свої культурні та мовні цінності. Яскравим прикладом боротьби за українську ідентичність та політику мультикультуралізму у Канаді виступає Павло Юзик та Ярослав Рудницький. Діяльність П. Юзика довела на практиці, що політичні діячі, зокрема, можуть і повинні впливати на розвиток своєї нації. Глибока і широка освіченість П. Юзика стала головним провідником багатокультурності в суспільному офіційному дискурсі Канади. Завдяки його заслугам ми бачимо сьогодні Канаду такою, якою вона є. Внесок Я. Рудницького у збереження канадськими українцями своєї етнічності є надзвичайно вагомим. Початково, деякі ідеї вченого могли видаватись такими, що випереджують свій час. Але його ідеї не померли, а з плином часу, навпаки, зреалізувались. Ідеї і П. Юзика, і Я. Рудницького посприяли перетворенню Канадської держави на взірць багатокультурної країни із дотриманням національно-культурних прав меншин, що проживають на її території. Політика багатокультурності в Канаді законодавчо закріплена низкою нормативно-правових актів, і це забезпечує існування та вільний розвиток багатьох культур та мов у цій державі, і української, зокрема.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Актуальні питання вітчизняної етнополітики: шляхи модернізації, врахування міжнародного досвіду / [Беліцер Н.В., Бугаєв С.В., Варивода Я.О. та ін.] ; під ред. Ю. Тищенко. – К. : Український незалежний центр політичних досліджень, 2004. – 312 с.
2. Богатирець В.В. Федеральна політика багатокультурності та українська спільнота Канади / В.В. Богатирець // Історико-політичні проблеми сучасного світу: Зб. наук. ст. – Чернівці: Рута, 2002. – Т. 9. – С. 137–145.
3. Волкова О.М. Співвідношення категорій природного та позитивного права: сучасні погляди та концепції / О.М. Волкова // Часопис Київського університету права. – 2009. – Вип. 4. – С. 59–64.
4. Євтух В.Б. Українці в Канаді / В.Б. Євтух, О.О. Ковальчук. – К. : Будівельник, 1993. – 144 с.
5. Конституционный акт 1982 г. // Конституции зарубежных государств: США, Великобритания, Франция, Германия, Италия, Япония, Канада (офиц. тексты) / Сост. В.В. Маклаков. – М., 1996. – 408 с.
6. Коссар Л. За посиленний розвиток української культури в Канаді в другому сторіччі Канадської федерації (Доповідь на симпозиумі КУК, 5 грудня 1970 р.) / Л. Коссар // Календар-альманах «Нового шляху» на 1971 рік / під ред. А. Добрянського. – Вінніпег, 1970. – С. 110–122.
7. Радчук С. Я обрав Канаду: Спогади / С. Радчук; пер. Н. Волошинович [та ін.]. – Луцьк: Вежа, 2008. – 106 с.
8. Сіромський Р. Питання багатокультурності та збереження національної ідентичності канадських українців у дослідженнях Ярослава Рудницького / Р. Сіромський // Міжнародні зв'язки України. Наукові пошуки і знахідки. – 2009. – Вип. 18. – С. 285–292.
9. Уряд Канади: [Веб-сайт]. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.canadainternational.gc.ca> (дата звернення 19.03.2017). – Назва з екрану.

10. Тищенко Ю. Проблеми становлення та реалізації політики мультикультуралізму: досвід Канади / Ю. Тищенко // Стратегічні пріоритети. – 2008. – № 3 (8). – С. 52–59.
11. Чередник Н. Мовна політика як складова політики мультикультуралізму в Канаді / Н. Чередник, Ю. Чередник / [Національна академія державного управління при Президенті України. Дніпропетровський регіональний інститут державного управління]. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dridu.dp.ua> (дата звернення 19.03.2017). – Назва з екрану.
12. Laws Justice Website / Canadian Charter of Rights and Freedoms: [Веб-сайт]. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://laws-lois.justice.gc.ca/eng/Const/page-15.html> (дата звернення 19.03.2017). – Назва з екрану.
13. Laws Justice Website / Canadian Multiculturalism Act : [Веб-сайт]. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/c-18.7/> (дата звернення 19.03.2017). – Назва з екрану.
14. Royal Commission on Bilingualism and Biculturalism. A Preliminary Report of the Royal Commission on Bilingualism and Biculturalism. – Ottawa: Queen's Printer, 1965.
15. Yuzyk P. Maiden Speech «Canada: A Multicultural Nation», March 3, 1964 / P. Yuzyk // A Collection of Selected Speeches Delivered in the Senate of Canada and at Conferences in Various Centers Across Canada. – Toronto: Ukrainian National Assembly, 1973.

REFERENCES

1. Aktualni pytannia vitchyznianoї etnopolityky: shliakhy modernizatsii, vrakhuvannia mizhnarodnoho dosvidu / [Belitser N.V., Buhaiev S.V., Varyvoda Ya.O. ta in.] ; pid redaktsiieiu Yu. Tyshchenko. – К. : «Ukrainskyi nezaleznyi tsentr politychnykh doslidzhen», 2004. – 312 s.
2. Bohatyrets V.V. Federalna polityka bahatokulturnosti ta ukrainska spilnota Kanady / V.V. Bohatyrets // Istoryko-politychni problemy suchasnoho svitu: Zb. nauk. statei. – Chernivtsi: Ruta, 2002. – Т. 9. – С. 137–145.
3. Volkova O.M. Spivvidnoshennia katehorii pryrodnoho ta pozytyvnoho prava: suchasni pohliady ta kontseptsii / O.M. Volkova // Chasopys Kyivskoho universytetu prava. – 2009. – Vyp. 4. – С. 59–64.
4. Yevtukh V.B. Ukraintsi v Kanadi / V.B. Yevtukh, O.O. Kovalchuk. – К. : Budivelnyk, 1993. – 144 s.
5. Konstitutsionnyi akt 1982 g. // Konstitutsii zarubezhnykh gosudarstv: SShA, Velikobritaniya, Frantsiya, Germaniya, Italiya, Yaponiya, Kanada (ofits. tekstyi) / Sost. V.V. Maklakov. – Moskva, 1996. – 408 s.
6. Kossar L. Za posyleni rozvytok ukrainskoi kultury v Kanadi v druhomu storichchi Kanadskoi federatsii (Dopovid na sympoziumi KUK, 5 hrudnia 1970 roku) / L. Kossar // Kalendar-almanakh «Novoho shliakhu» na 1971 rik / pid red. A. Dobrianskoho. – Vinnipeg, 1970. – С. 110–122.
7. Radchuk S. Ya obrav Kanadu: Spohady / S. Radchuk; per. N. Voloshynovych [ta in.]. – Lutsk: Vezha, 2008. – 106 s.
8. Siromskyi R. Pytannia bahatokulturnosti ta zberezhennia natsionalnoi identychnosti kanadskykh ukraintsi v doslidzhenniakh Yaroslava Rudnytskoho / R. Siromskyi // Mizhnarodni zviazky Ukrainy. Naukovi poshuky i znakhidky. – 2009. – Vyp. 18. – С. 285–292.
9. Uriad Kanady: [Veb-sait]. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.canadainternational.gc.ca> (data zvernennia 19.03.2017). – Nazva z ekranu.
10. Tyshchenko Yu. Problemy stanovlennia ta realizatsii polityky multykulturalizmu: dosvid Kanady / Yu. Tyshchenko // Stratehichni priorytety. – 2008. – № 3 (8). – С. 52–59.
11. Cherednyk N. Movna polityka yak skladova polityky multykulturalizmu v Kanadi. / N. Cherednyk, Yu. Cherednyk. – [Elektronnyi resurs]. – [Natsionalna akademiia derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy. Dnipropetrovskiyi regionalnyi instytut derzhavnoho upravlinnia]. – Rezhym dostupu: <http://www.dridu.dp.ua> (data zvernennia 19.03.2017). – Nazva z ekranu.
12. Laws Justice Website / Canadian Charter of Rights and Freedoms: [Veb-sait]. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://laws-lois.justice.gc.ca/eng/Const/page-15.html> (data zvernennia 19.03.2017). – Nazva z ekranu.
13. Laws Justice Website / Canadian Multiculturalism Act: [Veb-sait]. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/c-18.7/> (data zvernennia 19.03.2017). – Nazva z ekranu.
14. Royal Commission on Bilingualism and Biculturalism. A Preliminary Report of the Royal Commission on Bilingualism and Biculturalism. – Ottawa: Queens Printer, 1965.
15. Yuzyk P. Maiden Speech «Canada: A Multicultural Nation», March 3, 1964 / P. Yuzyk // A Collection of Selected Speeches Delivered in the Senate of Canada and at Conferences in Various Centers Across Canada. – Toronto: Ukrainian National Assembly, 1973.

ПОЛИТИКА КАНАДЫ ПО ОБЕСПЕЧЕНИЮ НАЦИОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНЫХ ПРАВ ЭТНИЧЕСКИХ МЕНЬШИНСТВ И УКРАИНСКАЯ ДИАСПОРА

В статье основной акцент сделан на рассмотрении внедрения канадским правительством политики мультикультурализма и отходе от двукультуранности, акцентируется внимание на том вкладе, что сделали канадские украинцы для становления вышеупомянутого политического курса, который был направлен на интеграцию национальных меньшинств Канады. Канадская культурная политика мультикультурализма, которая стала вводиться с 1970-х гг. в этом государстве базируется на уважении, достоинства и ценности каждой культуры, на отказе от попыток установления любых форм неравенства. Благодаря этой политике украинцы получили возможность равного развития своих духовных достижений без притеснений, была сохранена украинская самобытность и самодостаточность, не была забыта Украина.

Статья освещает последовательный процесс воплощения в жизнь идеи создания многокультурного общества. Сначала создана Королевская комиссия по вопросам двуязычия и двукультуранности, которая должна была решить вопрос между англоканадцами и франкоканадцами. В её работе принимал участие канадский украинец Ярослав Рудницкий, с помощью которого украинское меньшинство смогло заявить о себе, обратив внимание правительства на то, что, кроме проблемы между англофонами и франкофонами, существуют другие этнические группы на территории Канады, которые хотят беспрепятственно развивать и приумножать свои культурные традиции. Также отдельного внимания заслуживают притязания другого канадского украинца – Павла Юзика, который смог создать благоприятную почву, на которую успешно легли идеи внедрения мультикультурной политики в канадском государстве.

Ключевые слова: политика мультикультурализма, диаспора, канадские украинцы, Комиссия по вопросам двуязычия и двукультуранности.

© Olga Shalyga
(Kyiv)

CANADA'S POLICY ON PROVIDING NATIONAL AND CULTURAL RIGHTS OF ETHNIC MINORITIES AND UKRAINIAN DIASPORA

The article is focused on the consideration of the implementation by the Canadian government of the policy of multiculturalism and the withdrawal from the biculturalism, and focuses on the contribution that Canadian Ukrainians have made to the above policy, which was directed towards integration of the national minorities of Canada. The Canadian cultural policy of multiculturalism began to be implemented from the 1970s. in this state and is based on the respect, dignity and value of each culture, on the rejection of attempts to establish any form of inequality. Thanks to this policy, Ukrainians were given the opportunity to develop their spiritual heritage equally without harassment, the Ukrainian identity and self-sufficiency were preserved, Ukraine has not been forgotten.

The article highlights the consistent process of putting into practice the idea of creating a multicultural society. First, the Royal Commission on Bilingualism and Biculturalism was established, which had to resolve the problem between Anglo-Canadians and Franco-Canadians. In its work took part Canadian Ukrainian Yaroslav Rudnitsky with the help of whom the Ukrainian minority could paid attention to itself, drawing attention of the government to the fact that except the problem between Anglophones and Francophones there are other ethnic groups on the territory of Canada which want to develop and multiply their cultural traditions without any obstacles. Special attention is necessary to give to another Canadian Ukrainian – Pavlo Yuzuk, who was able to create a fertile ground on which the ideas of implementation multicultural policy in the Canadian state were successfully laid. In 1964 he proclaimed a speech «Canada: Multicultural Nation» the essence of which is in allotment of so-called «third component» among Anglo-Canadians and Franco-Canadians that were and remain core nations of Canada. P. Yuzuk noted that «third component» may require special status.

In 1969 the Canadian government adopted the law, which declared French language official on the one level with English language. New historical and really progressive step was made in 1971 when the Canadian Prime Minister Pierre Trudeau officially announced the launch of the policy of multiculturalism in Canada. The actual motto of this policy became this words: «One nation, two languages, many cultures». The next year was established Ministry of multiculturalism and that was quick confirmation of the new policy.

Keywords: policy of multiculturalism, diaspora, Canadian Ukrainians, Commission on Bilingualism and Biculturalism.

До редакції надійшла 17.03.2017.